

Даць А.В.

студентка;

Буяло Т.Є.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СЕМІНАР ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ БІОЛОГІЇ У 8 КЛАСІ

Головним завданням, що вирішує школа є формування і всебічний, гармонійний розвиток особистості, індивідуальний підхід до кожного учня, розвиток розумових здібностей та якостей особистості (теоретичного стилю мислення, пізнавального інтересу, уяви, уваги, пам'яті тощо), прагнення до самоосвіти. Розвитку у школярів самостійності, творчого підходу до набування знань сприяє лекційно-семінарська система організації навчального процесу [1].

Семінарське заняття – це вид навчальних занять практичного характеру, спрямованих на поглиблення, розширення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу. Це особлива форма організації занять з метою формування вмінь і навичок самостійної роботи, аналізу літератури, виявлення системи знань, а також з метою систематизації та узагальнення знань, оцінки знань, умінь і навичок [4].

Семінарські заняття розподіляються на три групи: підготовчі, власне семінарські заняття та міжпредметні семінари. За цільовою спрямованістю заняття можна поділити на семінари повторення і систематизації знань, семінари вивчення нового матеріалу, змішані семінари. За способом проведення семінарські заняття розподіляються на семінарські розгорнуті бесіди, семінарські коментовані доповіді, повідомлення, семінари розв'язання завдань, семінари – диспути і змішані семінари. За дидактичною метою розрізняються семінари засвоєння нових знань, поглиблене вивчення окремого питання, семінари повторення, узагальнення й систематизації знань [3].

Аналіз напрацювань учених щодо застосування в навчально-виховному процесі семінарів, показав, що значну ефективність для учнів основної школи мають так звані робочі семінари, методика організації та проведення яких описана в роботах О.Г. Ярошенко [7]. В структурі такого семінару виділяють: корегуючу, навчаючу та контролюючу частини. Причому перша і друга частини передбачають використання групової роботи учнів.

Корегуюча частина – своєрідний підготовчий етап семінару, що проводиться на уроці. Усно перевіряється рівень засвоєння теоретичних

знань за темою семінару. Учні користуються літературою без обмежень, допомагають один одному.

Навчаюча частина – основний етап семінару, триває 20 хв., і має на меті виконання різних завдань і вправ спочатку за зразком, а потім у змінених ситуаціях, тобто закріплює, поглиблює знання і доводить їх до рівня вмінь. На цьому етапі семінару переважає письмова самостійна робота учнів за наданими інструктивними картками, що містять завдання з методичним супроводженням до їх виконання.

Контролююча частина передбачає проведення заключного контролю протягом 15 хв. Це заключний етап, який передбачає перевірку набутих під час основного етапу знань і проводиться за системою подібних, але диференційованих за ступенем складності завдань. Проводиться наприкінці уроку-семінару або на наступному уроці. Письмовий контроль потребує розробки декількох варіантів завдань [2; 7].

Методика підготовки до семінарського заняття передбачає:

- своєчасну поінформованість учнів про мету, тему і план семінару.

- система підготовки включає: добір основної та додаткової літератури, характер консультацій, творчі групи, використання алгоритмів (як працювати з літературою, як виступати);

- розробка системи диференційних завдань (підготовка доповідей, завдання для добору матеріалу у куточку живої природи, виготовлення схем, таблиць, графіків, демонстрацій тощо).

Структура семінарського заняття може бути різною: це залежить від навчально-виховних цілей, рівня підготовки учнів [5].

Нами були розроблені завдання для проведення семінарів з метою узагальнення і систематизації знань учнів з біології для 8 класу. Наведемо приклади завдань для семінару з теми «Клас Плазуни».

Завдання для коригуючої частини: Обговоріть у групах наступні запитання: 1) Які ускладнення організації спостерігають у плазунів порівняно з земноводними? 2) Які особливості розмноження і розвитку плазунів? 3) Які сезонні явища спостерігають у житті плазунів? 4) Які отруйні види плазунів вам відомі? 5) Які пристосування є в крокодилів до напівводного способу життя?

Завдання для навчаючої частини: 1. Кожна група отримує завдання заповнити таблицю. Одна група оцінює за критеріями (1 і 7; 2 і 8 і т.д.) Далі кожна група озвучує свої результати, вчитель та інші учні коректують відповіді, а потім заповнюють таблицю до завершення.

Загальна характеристика класу Плазуни

№ п/п	Ознаки для опису	Характеристика
1	Покриви	
2	Скелет	
3	Мускулатура	
4	Травна система	
5	Видільна система	
6	Кровоносна система	
7	Органи дихання	
8	Нервова система	
9	Органи чуття	
10	Розмноження	
11	Розвиток	
12	Сезонні явища	

Доповніть таблицю «Класифікація Плазунів». До кожного систематичного ряду підберіть представників, користуючись підручником та додатковою літературою. Підкресліть 1 лінією представників, що мешкають в Україні, а 2 лініями – отруйні види.

Клас Плазуни		
Ряд Лускаті	Ряд Черепахи	Крокодили

Завдання для контролюючої частини: Опишіть одного з представників класу Плазуни за планом (назву представника кожен учень може обрати на столі учителя, на якому на аркушах паперу написані ці назви, але перевернуті догори білою частиною): 1) повна назва, ряд; 2) зовнішня будова; 3) де зустрічається; 4) особливості зовнішньої будови; 5) значення; 6) власне ставлення до цього представника і до плазунів взагалі (аргументуйте відповідь).

Використання на уроках біології семінарів із груповою роботою учнів значно підвищує ефективність процесу вивчення предмету, оскільки в ході роботи над завданнями кожен учень кілька разів чує інформацію, причому сформульовану в різному вигляді. Учень не відчуває напруження чи скованості перед учителем, може вільно висловлювати судження і коригувати свої знання.

Як показує практика, оцінки, отримані учнями на таких уроках, значно вищі за ті, що отримані на стандартних уроках з використанням індивідуальної форми роботи.

Список використаних джерел:

1. Буяло Т.Є. Лекційно-семінарська система навчання природничих наук / Т.Є. Буяло // Вересень : Науково-методичний, інформаційно-освітній журнал № 3 (33), 2005. – С. 109-112.
2. Буяло Т.Є. Уроки біології. 8 клас. / Т.Є. Буяло, Т.М. Васютіна – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 416 с.
3. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения / И.Я. Лернер. – М.: Педагогика, 1981. – 186 с.
4. Римаренко В.Є. Семінарські заняття / В.Є. Римаренко. – К.: «Радянська школа», 1981. – 124 с.
5. Методика проведення семінарських занять: Методична розробка. – Електронне джерело: yancholga5.narod.ru
6. Ярошенко О.Г. Групова навчальна діяльність школярів: теорія і методика. – К.: Партнер, 1997. – 208 с.

Драчук О.В.

студентка;

Буяло Т.Є.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

**ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ
КУТОЧКА ЖИВОЇ ПРИРОДИ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ 6 КЛАСУ**

Куточок живої природи є важливим підрозділом біологічного кабінету, де учні вивчають особливості будови, біології рослин і тварин, проводять досліди, спостереження, виконують домашні завдання. Саме в куточку живої природи учні систематично проводять спостереження і доглядають живі організми, закладають досліди, здійснюють експерименти. Наявність у школі куточка живої природи дозволяє, не обмежуючись короткочасними спостереженнями, використовувати в навчальній роботі завдання тривалого характеру. Ці спостереження цінні як стосовно отриманих при цьому знань, так і розвитку та зміцнення умінь і навичок самостійної роботи [3].

Таким чином, основне завдання куточка – служити лабораторією для проведення тривалих спостережень і дослідів з живими об'єктами. Проводячи досліди з рослинами та тваринами, учні ближче знайомляться з біологічними особливостями, ростом і розвитком рослинних і тваринних організмів. Робота в куточку виховує у школярів інтерес і любов до природи, свідоме ставлення до неї, збагачує знання, розширює світогляд, розвиває допитливість учнів.